

**ПрАТ «ВНЗ «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ
ПЕРСОНАЛОМ»**

Північноукраїнський інститут імені Героїв Крут

МАУП
Кафедра Психології

Схвалено на засіданні кафедри
Психології
Протокол № 1 від 28.08.2025 р.
В.о. завідувача кафедри

Олег МАКЛЮК

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО НАПИСАННЯ ТА ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНИХ РОБІТ**

спеціальності:

053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

освітнього рівня:

Магістр

(назва освітнього рівня)

освітньої програми:

«Психологія»

(назва освітньої програми)

спеціалізації:

-

(за наявності)

(назва спеціалізації)

Підготовлено: к.психол.н., доцентом кафедри психології Низовець О. В.
ст. викладачем кафедри психології Каймановою Я. В.

Затверджено на засіданні кафедри психології (протокол № 1 від «28»
серпня 2025 р.).

Низовець О. В., Кайманова Я. В.: Методичні рекомендації щодо написання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки спеціальності 053 Психологія (рівень вищої освіти: другий (магістерський). Чернігів: ПІ МАУП, 2025. 49 с.

Методичні рекомендації містять практичні рекомендації щодо правил, етапів, алгоритмів та механізмів виконання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти, а також зразки оформлення відповідних документів, списку першоджерел та використаної літератури тощо.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
1. ВИБІР ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ	6
2. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ, ХАРАКТЕРИСТИКА ЇЇ РОЗДІЛІВ ТА ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ.....	7
2.1. Титульна сторінка.....	8
2.2. Зміст кваліфікаційної роботи.....	10
2.3. Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів.....	10
2.4. Вступ	11
2.5. Основна частина	14
2.6. Висновки	21
2.7. Додатки	21
2.8. Список використаних джерел.....	22
3. ДОДАТКОВІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	23
3.1. Загальні правила оформлення	23
3.2. Нумерація.....	24
3.3. Ілюстрації.....	25
3.4. Таблиці.....	26
4. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	27
4.1. Стадії та етапи виконання кваліфікаційної роботи.....	27
4.2. Обов'язки здобувача вищої освіти щодо підготовки та написання роботи.....	28
4.3. Забезпечення виконання кваліфікаційних робіт кафедрою.....	28
4.4. Визначення порушень академічної доброчесності.....	29
4.5. Порядок перевірки кваліфікаційних робіт на академічний плагіат.....	31
5. ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ СУПРОВІД ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	31
5.1. Загальні вимоги до подання кваліфікаційної роботи на захист.....	31
5.2. Рецензування кваліфікаційної роботи.....	32
5.3. Процедура захисту кваліфікаційної роботи.....	33
5.4. Структура доповіді на захисті.....	33
5.5. Структура роздаткового матеріалу.....	34
5.6. Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи.....	35
5.7. Типові помилки в написанні та оформленні кваліфікаційної роботи.....	36
6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	37
Додаток А. Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт.....	39
Додаток Б. Зразок оформлення завдання на кваліфікаційну роботу.....	43
Додаток В. Зразок оформлення титульної сторінки.....	45
Додаток Г. Зразок анотації на кваліфікаційну роботу (двома мовами).....	46
Додаток Д. Приклад оформлення бібліографічного опису списку літературних джерел.....	48

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Кваліфікаційна робота освітнього рівня магістра виконує кваліфікаційну функцію, тобто готується з метою публічного захисту й отримання академічного ступеня магістра. Кваліфікаційна робота передбачає розв'язання складної спеціалізованої задачі чи практичної проблеми у сфері психології, що включає застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов. У кваліфікаційній роботі не може бути академічного плагіату, фальсифікації та фабрикації. Кваліфікаційна робота має бути оприлюднена на офіційному сайті або в репозиторії закладу вищої освіти.

Основна мета виконання кваліфікаційних робіт – завершення підготовки фахівця, а також оцінка його професійних компетентностей під час захисту перед Екзаменаційною комісією самостійно виконаного проекту; інтеграція отриманих у процесі навчання знань, умінь і навичок та розвиток на їх основі здатності до самостійної наукової і практичної діяльності в галузі психології.

Основні завдання виконання кваліфікаційних робіт:

- систематизація, закріплення і розширення теоретичних знань, отриманих у процесі навчання за освітньо-професійною програмою підготовки фахівця освітнього ступеня «магістр»;

- розвиток навичок роботи з фаховою літературою, самостійного наукового пошуку та творчого вирішення завдань;

- формування навичок практичного використання теоретичних знань, при вирішенні конкретних прикладних питань у різних сферах професійної діяльності, оволодіння методикою досліджень та сучасними методами математичної статистики;

- набуття досвіду чіткого і логічного письмово викладу теоретичних положень;

- розвиток вміння правильно аналізувати, узагальнювати, класифікувати та інтерпретувати основні теоретичні й практичні результати дослідження;

- визначення відповідності рівня підготовки випускника вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця, його готовності та спроможності до самостійної роботи в умовах ринкової економіки, сучасного виробництва, прогресу науки, техніки та культури.

Від самого початку роботи здобувачу вищої освіти необхідно мати план роботи. Надалі такий план може уточнюватися, проте основне завдання кваліфікаційної роботи повинне змінюватися якомога менше. План оформляється як завдання на виконання кваліфікаційної роботи освітнього рівня магістра.

Завдання виконання кваліфікаційної роботи повинне містити:

- обґрунтування програми дослідження (вказується актуальність теми, мета, конкретні завдання, об'єкт та предмет дослідження; розкривається теоретико-методологічна основа дослідження; конкретизуються методи дослідження);

зміст теоретичного розділу дослідження (подається план теоретичного дослідження);

зміст розділів емпіричного дослідження (подається програма емпіричного дослідження: напрями та методи дослідження тощо);

календарний графік роботи здобувача вищої освіти;

графік консультацій.

Пререквізити і постреквізити

Пререквізити:

OK1 Українська мова професійного спрямування

OK2 Методологія наукових досліджень та академічна доброчесність

OK4 Теоретико-методологічні проблеми психології

OK6 Етика професійної діяльності

Постреквізити:

Результатом написання та захисту кваліфікаційної роботи є формування у здобувача вищої освіти дослідницької та методологічної компетентності, психометричної грамотності, навичок етичної та академічно доброчесної практики, аналітичного мислення й наукового письма, вміння проектувати й оцінювати інтервенції, презентувати результати та керувати власним дослідницьким проектом.

Програмні компетентності (загальні (ЗК); спеціальні (СК)):

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК5. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності.

ЗК6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК7. Здатність діяти соціально, відповідально та свідомо.

ЗК10. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

СК1. Здатність здійснювати теоретичний, методологічний та емпіричний аналіз актуальних проблем психологічної науки та / або практики.

СК2. Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати психологічне дослідження з елементами наукової новизни та / або практичної значущості.

СК3. Здатність обирати і застосовувати валідні та надійні методи наукового дослідження та/або доказові методики і техніки практичної діяльності.

СК4. Здатність здійснювати практичну діяльність (тренінгову, психотерапевтичну, консультаційну, психодіагностичну та іншу залежно від спеціалізації) з використанням науково верифікованих методів та технік.

СК5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.

СК6. Здатність ефективно взаємодіяти з колегами в моно- та мультидисциплінарних командах.

СК7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.

СК9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.

СК10. Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.

Очікувані програмні результати (ПРН)

ПРН1. Здійснювати пошук, опрацювання та аналіз професійно важливих знань із різних джерел із використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

ПРН2. Вміти організовувати та проводити психологічне дослідження із застосуванням валідних та надійних методів.

ПРН3. Узагальнювати емпіричні дані та формулювати теоретичні висновки.

ПРН4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.

ПРН5. Розробляти програми психологічних інтервенцій (тренінг, психотерапія, консультування тощо), провадити їх в індивідуальній та груповій роботі, оцінювати якість.

ПРН6. Розробляти просвітницькі матеріали та освітні програми, впроваджувати їх, отримувати зворотній зв'язок, оцінювати якість.

ПРН7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах, брати участь у фахових дискусіях.

ПРН10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності.

ПРН11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

1. ВИБІР ТА ЗАТВЕРДЖЕННЯ ТЕМИ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Тема кваліфікаційної роботи повинна бути актуальною, відповідати напряму професійного спрямування здобувача вищої освіти згідно зі спеціальністю (див. додаток А).

Тематика кваліфікаційних робіт розробляється професорсько-викладацьким складом випускової кафедри з періодичністю (раз на рік), уточнюється з урахуванням змін, що відбуваються у психологічній практиці. Здобувач разом із науковим керівником мають можливість самостійно сформулювати тему кваліфікаційної роботи. У цьому випадку тему необхідно погодити із випусковою кафедрою у відповідності до специфіки діяльності організації або установи, в якій здобувач буде проходити переддипломну практику та на матеріалах якого буде виконувати кваліфікаційну роботу.

Вибір теми кваліфікаційної роботи оформляється заявою на ім'я завідувача кафедри, де вказується повна назва теми та найменування організації (установи) за матеріалами якого буде виконуватися робота.

Якщо формальних перешкод для затвердження теми та призначення керівника немає, завідувач формулює пропозиції для розгляду її і затвердження на засіданні кафедри. Якщо тема кваліфікаційної роботи, з тих чи інших причин, не може бути затверджена, завідувач повертає заявку здобувачу із вказаними причинами повернення, зауваженнями та пропозиціями. На кафедрі затверджується список наукових керівників кваліфікаційних робіт.

Наукове керівництво здійснюється докторами та кандидатами наук кафедри, інституту. Теми кваліфікаційної роботи та їх наукове керівництво обговорюється на засіданні кафедри й оформляється розпорядженням не пізніше ніж за 6 місяців до захисту кваліфікаційної роботи. Зміни та корекції теми дослідження, плану роботи, зміни наукового керівництва вирішуються на засіданні кафедри не пізніше ніж за 2 місяці до терміну подання кваліфікаційної роботи до захисту. Після затвердження теми науковий керівник видає письмове індивідуальне завдання на підготовку кваліфікаційної роботи, яке містить формулювання теми, дату її затвердження та номер наказу, термін подання здобувачем кваліфікаційної роботи. Вказується цільова установка кваліфікаційної роботи та її зміст. Форма бланку завдання до кваліфікаційної роботи наведена в Додатку Б.

Виконання календарного плану зазначеного у завданні на кваліфікаційну роботу контролюється науковим керівником і кафедрою. У разі невиконання або не своєчасного виконання визначеного плану роботи здобувач вищої освіти може бути недопущений до захисту кваліфікаційної роботи. Терміни виконання, подання та захист кваліфікаційної роботи встановлює кафедра згідно з навчальним планом підготовки магістрів. Не пізніше ніж за місяць до захисту, здобувач має пройти перед захист кваліфікаційної роботи на кафедрі і перевірку роботи на плагіат.

Протягом визначеного терміну для написання кваліфікаційної роботи здобувачем проводиться опрацювання наукової літератури, практичних матеріалів, визначається методологія дослідження, аналізуються стан та шляхи розробки проблеми, розробляються висновки.

2. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ, ХАРАКТЕРИСТИКА ЇЇ РОЗДІЛІВ ТА ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ

Кваліфікаційна робота як оригінальне теоретико-прикладне дослідження повинна мати певну логіку побудови, послідовність та завершеність. Необхідно стисло, логічно й аргументовано викладати зміст та результати досліджень, уникати загальних слів, бездоказових тверджень, тавтології.

Написанню кваліфікаційної роботи з усіма подальшими її розділами передують ретельне вивчення наявної спеціальної наукової літератури, тобто всебічне ознайомлення, вивчення, аналіз та узагальнення літературних джерел

за темою кваліфікаційної роботи. Опрацювання наукової літератури дозволить здобувачеві отримати комплексне бачення досліджуваної проблеми, чіткіше визначити актуальність теми власного дослідження.

Літературу слід вивчати від простої, популярної (підручники, навчальні посібники) до складної (монографії, наукові статті, теоретичні розробки, збірки наукових праць), знайомитися з вітчизняними та зарубіжними виданнями. За результатами опрацювання літературних джерел студент самостійно складає список використаної літератури (див. п. 2.8). Рекомендується наступна структура кваліфікаційної роботи:

- титульний аркуш;
 - завдання до кваліфікаційної роботи;
 - анотація;
 - зміст;
 - вступ;
 - основна частина роботи: перший (теоретичний) розділ; другий (методологічний) розділ; третій (експериментальний) розділ;
 - висновки (заклучна частина);
 - список використаних джерел;
 - додатки (за необхідності).
- Кваліфікаційна робота виконується державною мовою.

Після затвердження теми, перед виходом здобувача вищої освіти на переддипломну практику, науковий керівник видає здобувачу завдання на виконання кваліфікаційної роботи і погоджує план та календарний графік її виконання.

2.1 Титульна сторінка

Титульна сторінка кваліфікаційної роботи містить такі основні відомості: найменування наукової організації або вищого навчального закладу, де виконана робота;

- назва кафедри;
- шифр і найменування спеціальності;
- назву роботи;
- прізвище, ім'я, по-батькові автора;
- науковий ступінь, вчене звання, прізвище, ім'я, по-батькові наукового керівника і (або) консультанта;
- місто і рік.

Приклад оформлення титульної сторінки представлено у Додатку Б.

2.2 Зміст кваліфікаційної роботи

Зміст подають на початку роботи. В ньому наводяться назви усіх розділів та підрозділів із зазначенням початкових сторінок усіх розділів, підрозділів, висновків до розділів, загальних висновків, додатків, списку використаних

джерел.

Зміст роботи має відображати суть проблеми, її складність та логіку дослідження. Назви розділів і підрозділів повинні бути стислими і зрозумілими, літературно грамотно сформульованими, пов'язаними з назвою кваліфікаційної роботи, але не повторювати її.

Для наочного відображення та зручного перегляду матеріалу у змісті роботи бажано прописними літерами друкувати: вступ, назви розділів, загальні висновки, додатки, список використаних джерел. Усі зазначені назви розділів слід виділяти жирним.

Приклад змісту кваліфікаційної роботи зі спеціальності 053 Психологія на тему «Професійне самовизначення старшокласників у контексті цифрової трансформації освіти»

ЗМІСТ

ВСТУП.....	7
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ У КОНТЕКСТІ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ОСВІТИ	
1.1 Загальна характеристика мотиваційної сфери.....	13
1.2 Професійне самовизначення як психологічний феномен. Фактори що визначають готовність до професійного самовизначення.....	24
1.3 Мотиваційна готовність як основний компонент професійного самовизначення старших школярів.....	35
Висновки до першого розділу.....	42
РОЗДІЛ 2 МЕТОДИ ТА МЕТОДИКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ	
2.1 Загальна характеристика методів дослідження.....	45
2.2 Загальна характеристика методик дослідження.....	48
2.3 Корекційно-розвивальна програма.....	68
Висновки до другого розділу.....	74
РОЗДІЛ 3 ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ	
3.1 Організація експериментального дослідження.....	76
3.2 Експериментальне дослідження.....	81
3.3 Аналіз експериментального дослідження.....	88
Висновки до третього розділу.....	101
ВИСНОВКИ.....	104
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	108

2.3 Перелік умовних позначень, символів, одиниць, скорочень і термінів (за необхідності)

Якщо у роботі вжито специфічну термінологію, а також використано маловідомі скорочення, нові символи, позначення і т. ін., то їх перелік може бути поданий у роботі у вигляді окремого списку, який розміщують перед вступом.

Перелік друкують двома колонками, в яких зліва в алфавітному порядку наводять, наприклад, скорочення, справа – їх детальне розшифрування.

Якщо у роботі спеціальні терміни, скорочення, символи, позначення та ін. повторюються менше трьох разів, перелік не складають, а їх розшифровують у тексті при першому згадуванні.

2.4 Вступ

У **вступі** мають бути визначені, сформульовані та обґрунтовані наступні компоненти:

1. Актуальність теми дослідження.

При висвітленні актуальності визначається наукова проблема, її сутність та новизна. Шляхом критичного аналізу та порівняння з відомими вирішеннями проблеми (наукового завдання) обґрунтовують актуальність та доцільність обраної теми кваліфікаційної роботи.

Для характеристики значущості проблеми оцінюють масштаб, рівень, ступінь гостроти, тенденції та динаміку розвитку проблеми, негативні наслідки (що буде, якщо проблему не вирішувати), відзначають наукове, практичне, історичне значення проблеми.

Висвітлення актуальності не повинно бути багатослівним. Досить кількома реченнями висловити головне – сутність проблеми або наукового завдання.

2. Стан і ступінь розробки проблеми.

Відзначаються вітчизняні та зарубіжні вчені, що досліджували проблематику з теми кваліфікаційної роботи, та які результати вже отримані у цьому напрямі, характеризуються основні теоретичні та методологічні засади кваліфікаційної роботи.

Бажано поряд з прізвищами вказаних науковців зазначити у квадратних дужках номер джерела під яким він числиться у списку використаних джерел. Це свідчить, що здобувачем реально опрацьовано праці тих авторів про яких іде мова у вступі.

Приклад.

Актуальність теми дослідження постає в тому, що в даний час стрімка цифрова трансформація освіти радикально змінює умови соціалізації та професійного старту молоді, переводячи значну частину навчальної, комунікаційної й кар'єрно-орієнтаційної взаємодії у онлайн-середовища. Для старшокласників це означає не лише доступ до нових освітніх ресурсів і гнучких траєкторій навчання, а й потребу швидко переосмислювати професійні плани в умовах динамічних ринків праці, появи цифрових професій, автоматизації та штучного інтелекту. Традиційні моделі профорієнтації, зорієнтовані на стабільні професійні ролі, виявляються недостатніми: зростає запит на здатність учня самостійно конструювати індивідуальну освітньо-кар'єрну траєкторію, критично оцінювати інформацію, поєднувати академічні й цифрові навички, м'які компетентності та підприємливість

Проблемою готовності до професійного самовизначення займалися багато відомих науковців таких, як: Л. І. Божович [3], Б. Г. Ананьев [2], Є. О. Клімов [10], В. В. Чебишева [85], С. Л. Рубінштейн [62], А. В. Петровський [59].

3. Об'єкт дослідження. Обов'язковим елементом вступу є визначення об'єкта та предмета дослідження. Об'єкт і предмет дослідження як категорії

наукового процесу співвідносяться між собою як загальне й часткове. В об'єкті виділяється та його частина, яка є предметом дослідження.

Об'єкт – це процес або явище, що породжує проблемну ситуацію й обраний для вивчення. Прикладами об'єкту дослідження роботи може агресивна поведінка підлітка або емоційне вигорання працівника організації тощо.

4. Предмет дослідження. Предмет дослідження – це частина об'єкта та сфера його діяльності, на яку спрямовано основну увагу дослідника. Предмет дослідження міститься в межах його об'єкта. Предмет дослідження визначає тему роботи, яка визначається на титульному аркуші як її назва. Прикладом предмету дослідження може бути вплив агресивної поведінки підлітка на спілкування в групі.

5. Мета дослідження.

Не слід формулювати мету як "Дослідження ...", "Вивчення ...", тому що ці слова вказують на засіб досягнення мети, а не на саму мету.

Метою дослідження є виявлення нових фактів, висновків, рекомендацій, закономірностей або уточнення відомих раніше, але недостатньо досліджених.

6. Завдання (не менше 5-7 позицій).

Конкретні завдання, які будуть вирішуватися відповідно до визначеної мети, зазначають у формі перерахунку: «вивчити ...», «встановити ...», «виявити ...», «виділити ...», «визначити...», «виробити ...», «відпрацювати ...», «дослідити ...», «запропонувати ...», «здійснити ...», «обґрунтувати ...», «описати ...», «охарактеризувати ...», «передбачити ...», «покращити ...», «поширити ...», «проаналізувати ...», «розкрити ...», «розробити...», «удосконалити...», «узагальнити...», «впровадити ...», «дати рекомендації щодо ...» та ін.

Формулювати завдання слід чітко, оскільки опис їх вирішення повинен становити зміст розділів роботи. Заголовки розділів роботи визначаються саме при формулюванні завдань дослідження.

Завдання роботи визначають шляхом декомпозиції мети на окремі прості складові, які відображають етапи дослідження в їх логічній послідовності. Доцільно виділяти чотири складові: перша полягає у вивченні однієї сторони суперечності (аналіз ситуації, в тому числі недоліки та чому це стало проблемою, огляд літератури з питання й досвіду вирішення проблеми тощо); друга полягає у вивченні можливих шляхів розв'язання проблеми, здійсненні необхідних досліджень та розробок, тобто в побудові концептуальної моделі майбутньої ситуації та засобів її реалізації; третя полягає у підборі психологічного інструментарію для вивчення поставленої мети дослідження; четверта наголошує на проведенні експериментального дослідження для реалізації поставленої мети дослідження і т.д. Слід пам'ятати, що набір завдань з реалізації мети обґрунтовує й визначає структуру роботи, яка позначається на змісті дослідження.

Дослідження роботи є цілеспрямованим процесом, який забезпечує вирішення чітко визначених завдань та досягнення мети дослідження, визначає

напрями та механізми функціонування об'єкта та предмета дослідження.

7. Методи дослідження.

Методи дослідження – обов'язковий елемент вступу до роботи та необхідна умова досягнення поставленої мети. Перераховувати їх треба не відірвано від змісту роботи, можна коротко та змістовно визначити, що саме досліджувалось тим чи іншим методом. Це дасть змогу пересвідчитися у логічності та прийнятності вибору саме цих методів.

Серед найпоширеніших можна назвати такі методи: порівняння, абстрагування, аналіз та синтез, аналогії. Крім того, серед основних методів можуть бути застосовані загальнонаукові та спеціальні методи досліджень, основу яких становлять системний аналіз, історичний та діалектичний методи, індукція й дедукція, аналіз та синтез, абстрагування, моделювання, прогнозування, експертиза тощо. Серед емпіричних методів дослідження використовують спостереження, бесіди, опитування у формі інтерв'ювання, анкетування, тестування, метод експерименту. Крім того, в експериментальній частині дослідження використовують методи статистичної обробки даних: групування, шкалування, математичної перевірки припущень тощо.

Приклад.

Відповідно до мети та завдань дослідження було використано комплекс методів дослідження:

теоретичні (історико-педагогічний аналіз наукової літератури; аналіз, класифікація, декомпозиція, систематизація та узагальнення; аналіз навчальних планів, нормативних документів організації), що дозволили розглянути генезис та розвиток професійної компетентності керівника ... організації, виокремити та уточнити зміст поняття «...», визначити особливості ..., напрямки ..., фактори ..., виявити причинно-наслідкові зв'язки між ...;

емпіричні: діагностичні (анкетування, інтерв'ювання, бесіда); обсерваційні (пряме й непряме спостереження); праксиметричні (аналіз та узагальнення досвіду); експериментальні; статистичні (групування, шкалування, математична перевірка припущень, кореляційно-регресійний метод), графічні (унаочнення результатів дослідження), що забезпечили здійснення практичної частини дослідження, а саме надали об'єктивну оцінку поточного стану процесу управління ... організації, динаміку показників ... професійної компетентності керівника організації, здійснення апробації інноваційних підходів до покращення ефективності управлінської діяльності ..., забезпечення достовірності отриманих емпіричних даних та доведення реального впливу ... заходів на результативність процесу управління ... тощо.

8. Теоретична новизна дослідження.

Теоретична новизна в психологічному дослідженні – це науково обґрунтований новий внесок у теорію (поняття, підходи, моделі, закономірності, уточнення зв'язків/механізмів), який раніше не був описаний у літературі й змінює або доповнює існуюче знання. Приклади формулювань: «Уперше введено та операціоналізовано поняття ..., що дозволяє ...»; «Уточнено механізм ... через виявлення медіації/модерації змінної ...»;

«Розроблено модель ..., яка пояснює (на відміну від існуючих) ...».

9. Практичне значущість отриманих результатів.

У роботі висвітлюють результати практичного застосування отриманих результатів або рекомендації щодо їх використання. Відзначаючи практичну цінність здобутих результатів, необхідно подати інформацію про ступінь їх готовності до використання або масштабів використання.

Приклад:

«Пілотна програма саморегуляції для першокурсників (4 модулі) підвищує академічну залученість (+0,4 SD) і знижує прокрастинацію (–18% за GPS); розклад занять і робочі листи — у додатках»;

«Алгоритм оцінювання й розвитку soft skills керівників (асесмент + коучинг) зменшує плинність кадрів на 12% і підвищує eNPS на 9 пунктів; створено матрицю компетенцій і шаблони сесій»;

«Модель маршруту допомоги ветеранам (скринінг → CPT/EMDR → групи «рівний-рівному») підвищує утримання в програмі на 20% і працевлаштування на 12%».

10. Структура кваліфікаційної роботи.

У структурі кваліфікаційної роботи подається інформація про усі її розділи.

Приклад:

Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, а також списку використаних джерел та додатків (до 5 позицій, за необхідності). Загальний обсяг тексту становить 100 сторінок. Основний зміст викладено на 80 сторінках.

2.5. Основна частина

Основна частина роботи складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожний розділ починають з нової сторінки. Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом вибраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють висновки із стислим викладенням наведених у розділі наукових та практичних результатів, що дає змогу вивільнити загальні висновки від другорядних подробиць.

Зміст розділів основної частини має точно відповідати темі роботи та повністю її розкривати. Крім того, назви розділів мають відповідати конкретним її завданням.

У розділах основної частини подають:

огляд наукової літератури за темою і вибір напрямів досліджень;

виклад загальної методики та основних методів досліджень;

експериментальну частину та методику досліджень;

відомості про проведені теоретичні і (або) експериментальні дослідження;

аналіз і узагальнення результатів досліджень;

висновки до розділів.

Обсяг висновків до розділу повинен становити не більше двох сторінок.

РОЗДІЛ І

Перший розділ структурно складається із трьох підрозділів. У ньому має бути розкрито стан теоретичних напрацювань, що існують у сучасній практиці, які характеризують предмет та об'єкт дослідження, проаналізовано різноманітні погляди вітчизняних та зарубіжних учених на різні аспекти теми дослідження, виявлено проблеми, які потребують вирішення в теоретичному, методичному та прикладному значенні.

В огляді літератури потрібно: окреслити основні етапи розвитку наукової думки за обраною проблемою; стисло, критично висвітлити роботи попередників; назвати ті питання, що залишилися невирішеними, й отже, визначити своє місце у розв'язанні проблеми.

При написанні кваліфікаційної роботи, а особливо І розділу, здобувач повинен обов'язково посилається на авторів та джерела, з яких запозичив матеріали або окремі результати. Використовуючи у роботі ідеї або розробки, що належать також й співавторам, разом з якими були видані публікації, автор роботи повинен відзначити цей факт у роботі.

Загальна кількість опрацьованих літературних джерел за темою дослідження не повинна бути меншою за 20 найменувань. Обов'язковим є опрацювання періодичних видань за темою дослідження – 25% від загального обсягу списку літератури.

Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне ім'я або для критичного аналізу того або іншого друкованого джерела слід використовувати цитати. Науковий етикет вимагає точно відтворювати цитований текст, оскільки щонайменше скорочення наведеної цитати може спотворити зміст, закладений автором.

Загальні вимоги до цитування:

текст цитати починається й закінчується лапками та наводиться у тій граматичній формі, в якій він є у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання. Наукові терміни, запропоновані іншими авторами, не позначаються лапками, за винятком тих, що викликали загальну полеміку. У такому разі використовується вираз «так званий»;

цитування повинне бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без спотворень думок автора. Пропуск слів, речень, абзаців при цитуванні допускається без спотворення авторського тексту і позначається трьома крапками. Вони ставляться на місцях пропущеного авторського тексту;

кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело на зразок – [45, с.87];

за непрямого цитування (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами), що дає значну економію тексту, слід бути якомога точним у викладі думок автора, коректним щодо оцінки його результатів та давати відповідні посилання на джерело, як і у попередньому випадку;

цитування не повинне бути ні надмірним, ні недостатнім, оскільки і те, і друге знижує рівень наукової роботи: надмірне цитування створює враження компілятивної роботи, а недостатнє – знижує наукову цінність викладеного матеріалу.

Якщо використовуються відомості, матеріали з монографій, оглядової статі, інших джерел, які мають велику кількість сторінок, тоді у посиланні слід точно вказати номери сторінок, ілюстрацій, таблиць, формул джерела, на які подані посилання у роботі.

Посилання на джерело робиться й тоді коли немає прямого цитування, але автор кваліфікаційної роботи посилається на думку чи думки інших науковців, аналізуючи і узагальнюючи їх. Тоді у кінці абзацу чи речення також вказується джерело чи декілька джерел [45, с.87]; або [45; 68; 79].

Приклад.

Серед вітчизняних дослідників, можна відзначити такі думки: Н. В. Боровська вважає, що «прокрастинація – звичка відкладати заплановані справи» [13]. Є. П. Ільїн відносить прокрастинацію до лінії [44]. О. С. Віндекер і М. В. Останіна розуміють прокрастинацію «як стильову характеристику діяльності, що негативно впливає на її ефективність» [18]. Н. Г. Гаранян відносить прокрастинацію до «дезадаптивних стратегій подолання стресу» [26]. Л. І. Дементій, вивчаючи тему відповідальності, визначає прокрастинацію як «слабкість або несформованість регулятивного потенціалу особистості» [31]. Н. Н. Карловська і Р. А. Баранова визначають «відкладання як комплексний психологічний феномен, що складається з мотиваційного, когнітивного, емоційного, поведінкового компонентів» [52].

Обсяг першого розділу не повинен перевищувати 25% загального обсягу кваліфікаційної роботи.

Висновки до розділу теоретичної частини повинні містити: критичний огляд наукової літератури з окресленої проблеми, уточнення понять, обґрунтування актуальності та доцільності здійснення наступної експериментальної роботи.

РОЗДІЛ II

У другому розділі кваліфікаційної роботи здобувач вищої освіти має здійснити ґрунтовний аналіз методів та методик, які були використані при проведенні експериментального дослідження.

Приклад опису методів дослідження.

Для доцільного дослідження формування готовності до професійного самовизначення старшокласників нами були використані наступні методи: спостереження, бесіда, вивчення літературних джерел за темою дослідження, констатуючий, формуючий експеримент та контрольний зріз; математична статистична обробка результатів дослідження (Т-критерій Вілкоксона).

Спостереження – це метод збору інформації про поведінку здобувачів вищої освіти у природних умовах, який дозволяє виявити ознаки прокрастинації в реальному часі. Цей метод є ефективним, оскільки

прокрастинація часто проявляється у діях, які можна зафіксувати без необхідності прямого опитування. Метод спостереження використовується для вивчення поведінкових проявів прокрастинації в реальних умовах. Цілями спостереження є виявлення конкретних поведінкових патернів, пов'язаних з прокрастинацією, аналіз того, як здобувачі вищої освіти розподіляють свій час і виконують завдання, визначення факторів, які сприяють відкладанню завдань (наприклад, відволікаючі чинники або емоційний стан).

Застосування методу бесіди дозволило зібрати суб'єктивний анамнез учасників експерименту, що виступив засобом налагодження довірливого контакту з ними та ефективним способом введення в ситуацію психологічного експерименту. Даний метод сприяв глибшому розумінню особистісного досвіду досліджуваних і забезпечив підґрунтя для інтерпретації отриманих результатів.

Аналіз і систематизація наукових та методичних джерел дали змогу з'ясувати різноманіття підходів до вивчення проблеми формування мотиваційної готовності до професійного самовизначення старшокласників, виокремити основні структурні компоненти цього феномена та визначити його ключові характеристики. На основі опрацьованого теоретичного матеріалу було обрано психодіагностичний інструментарій, який доповнювався методом тестування, що забезпечив об'єктивність та надійність результатів дослідження....

Приклад опису методик дослідження.

Для реалізації поставленої мети та завдань експериментального дослідження було використано психодіагностичний інструментарій, спрямований на виявлення провідного типу мотивації учнів у процесі вибору майбутньої професії.....

До психодіагностичного інструментарію увійшли наступні методики дослідження: опитувальник самоорганізації діяльності (Е. Ю. Мандриков), п'ятифакторний опитувальник особистості (Р. МакКрає і П.Коста), багатовимірний шкала перфекціонізму (Хьюїтта-Флетт), методика діагностики мотивації досягнення (А.Мехраб'ян), методика К. Лей «Загальна шкала прокрастинації». Представимо більш детально кожну з них....

З пунктом II розділу обов'язково вказується корекційно-розвивальна програма, яку здобувач використовував у формуючому експерименті.

Приклад.

З метою розвитку мотиваційної готовності старшокласників та надання їм підтримки у питаннях побудови життєвих планів і професійного самовизначення, було реалізовано тренінгову програму «Життєва перспектива і професійне самовизначення».

Даний формат роботи передбачає комплекс психологічних практик, спрямованих на оптимізацію особистісного розвитку та подолання внутрішніх труднощів у психічно здорових індивідів, які стикаються з певними психологічними проблемами чи бар'єрами самореалізації.

Основною метою проведення тренінгових занять є сприяння особистісному зростанню, самопізнанню та формуванню в учасників здатності

до усвідомленого саморозвитку....

Обсяг другого розділу повинен становити 30-35% від загального обсягу роботи. Наприкінці розділу обов'язково вказуються висновки до розділу.

РОЗДІЛ III

Третій розділ кваліфікаційної роботи містить організацію експериментального дослідження, безпосередньо, експериментальне дослідження та його аналіз.

Організація експериментального дослідження описує установу, організацію або заклад, де проводилося експериментальне дослідження, експериментальну вибірку та програму експериментального дослідження.

Приклад.

3.1 Організація експериментального дослідження

Наше дослідження було проведено на базі.....

Установу засновано у році.....

Вибірku експериментального дослідження склали учні 9-10 класів....

Програма експериментального дослідження формування мотиваційної готовності до професійного самовизначення старшокласників включала наступні види роботи: діагностичну....., корекційно-розвивальну....., контрольний зріз.....

3.2 Експериментальне дослідження

Цей підрозділ повинен мати результати проведення констатуючого експерименту з респондентами за психодіагностичним інструментарієм. Результати кожної методики повинні бути занесені у таблиці та проілюстровані рисунками. Нумерація таблиць та рисунків повинна відповідати розділу та підрозділу кваліфікаційної роботи на мати наскрізну нумерацію.

Приклад.

При проведенні констатуючого експерименту нами було проведено наступні діагностичні методики:.....

Результати за методикою..... ми занесли у таблицю та зобразили на рисунку 3.2.1.

Приклад оформлення таблиць та рисунків.

Таблиця 3.2.1 – Переважаючий тип мотивації у старшокласників при виборі професії

№ з/п	Переважаючий тип мотивації	Кількість респондентів (у %)
1	Внутрішні індивідуально-значимі	8
2	Внутрішні соціально-значимі	10
3	Зовнішні позитивні	22
4	Зовнішні негативні	60

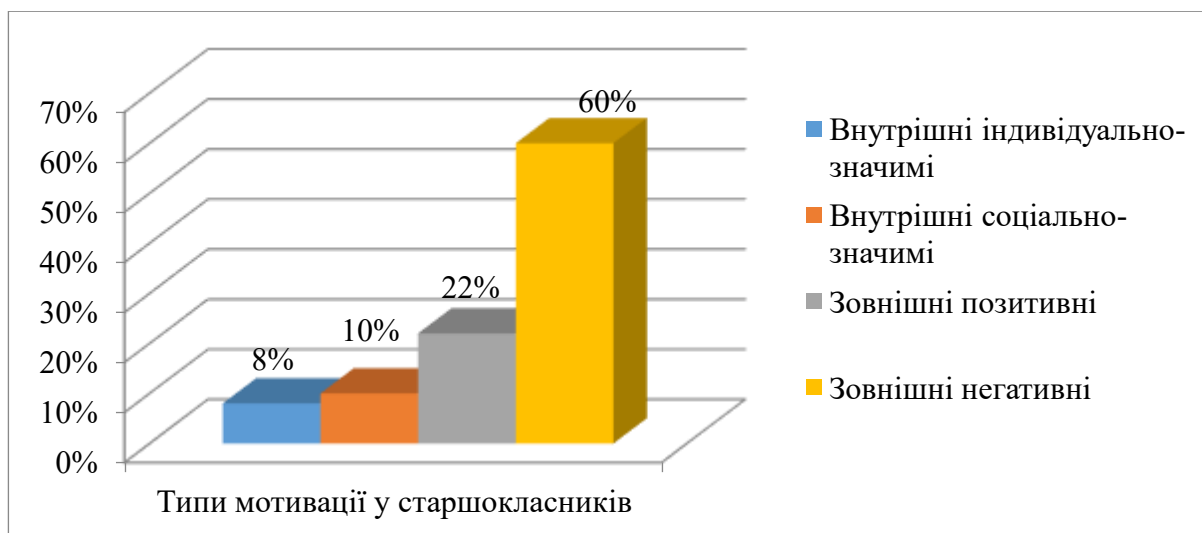

Рисунок 3.2.1 – Переважаючий тип мотивації у старшокласників при виборі професії

Назва таблиці та рисунку повинні бути однакові.

3.3 Аналіз експериментального дослідження

Цей підрозділ повинен мати інформацію щодо проведення контрольного зрізу та порівняння отриманих результатів до та після проведення формуючого експерименту.

Приклад.

Порівняльний аналіз переважаючого типу мотивації при виборі професії в експериментальній групі ДО та ПІСЛЯ проведення формуючого експерименту за методикою «Мотиви вибору професії (Р. В. Овчарової)» показав нам, що результати змінилися у позитивний напрямок (таблиця 3.3.1 та рисунок 3.3.1).

Таблиця 3.3.1 – Переважаючий тип мотивації у старшокласників експериментальної групи при виборі професії до та після формуючого експерименту

№ з/п	Переважаючий тип мотивації	Кількість респондентів (у %)	
		До	Після
1	Внутрішні індивідуально-значимі	0	0
2	Внутрішні соціально-значимі	0	4
3	Зовнішні позитивні	0	20
4	Зовнішні негативні	100	76

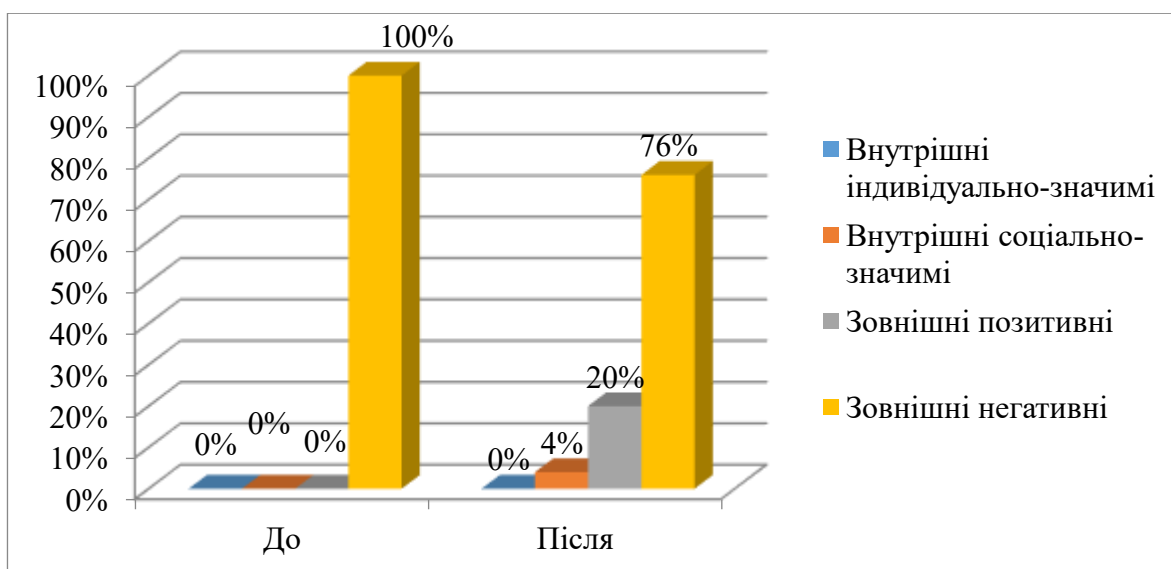

Рисунок 3.3.1 – Переважаючий тип мотивації у старшокласників експериментальної групи при виборі професії до та після формуючого експерименту

Наприкінці підпункту 3.3 необхідно вказати результати проведення статистичного аналізу за будь-яким критерієм, який доцільно використовувати згідно теми експериментального дослідження.

Приклад.

Проводячи статистичний аналіз за методикою «Мотиви вибору професії» (Р. В. Овчарової) нами було прокерольовано отримані результати до та після формуючого експерименту за наступними типами мотивів: «внутрішні соціально-значимі», «зовнішні позитивні», «зовнішні негативні».

Таблиця 3.3.5 – Результати статистичної обробки результатів за типом мотивації «внутрішні соціально-значимі» До та Після формуючого експерименту

Ранги				
		N	Середній ранг	Сума рангів
Після - До	Негативні ранги	0 ^a	,00	,00
	Позитивні ранги	4 ^b	2,50	10,00
	Співпадаючі спостереження	20 ^c		
	Всього	24		
а. Після < До				
б. Після > До				
с. Після = До				
Статистичні критерії ^a				
Z		-1,890 ^b		
Асимптотична значимість (двостороння)		0,059		
а. Критерій знакових рангів Вілкоксона				
б. На основі негативних рангів				

З таблиці 3.3.5 ми бачимо, що рівень асимптотичної значущості за типом мотивації «внутрішні соціально-значимі» становить $0,059 > 0,05$. Це свідчить про те, що відмінність в групах є, але вона незначна за даною шкалою.

В кінці розділу містяться висновки.

2.6 Висновки

Висновки є завершальною частиною кваліфікаційної роботи. Тут стисло за нумерованими пунктами (що відповідають пунктам завдань дослідження, поданим у вступі роботи) подають найважливіші наукові та практичні результати, отримані в роботі, з формулюванням вирішеної наукової проблеми (завдання) та значення. Вони містять стислий виклад найбільш важливих наукових та практичних результатів, отриманих у роботі, які повинні відображати формулювання вирішуваної наукової проблеми (завдання), її значення для науки й практики. Далі формулюють висновки та рекомендації щодо використання здобутих результатів.

У першому пункті висновків коротко оцінюють стан питання. Далі розкривають методи вирішення поставленої у роботі наукової проблеми (завдання), їх практичний аналіз, порівняння з відомими рішеннями.

У висновках необхідно: наголосити на якісних та кількісних показниках здобутих результатів; обґрунтувати їх достовірність; викласти рекомендації щодо використання результатів дослідження у практичній діяльності. Для дотримання бажаного стилю висновків корисно застосовувати у їхніх пунктах такі слова та вислови, як «проаналізовано...», «встановлено ...», «виявлено ...», «що дало змогу ...», «доведено ...», «показано ...», «досліджено ...», «розроблено ...», «отримано ...», «запропоновано ...», «рекомендовано ...», «вважається за доцільне ...» тощо.

Висновки мають відповідати завданням дослідження.

Ознайомлення з текстом висновків повинне дати можливість читачу сформулювати уявлення про ступінь реалізації автором поставленої мети та завдань. Обсяг висновків становить 2-3 сторінки.

2.7 Додатки

У разі потреби до додатків доцільно включати допоміжний матеріал, необхідний для повноти сприйняття кваліфікаційної роботи, зокрема:

- проміжні математичні доведення, формули і розрахунки;
- таблиці допоміжних статистичних даних;
- протоколи й акти випробувань, упровадження, розрахунки ефекту;
- інструкції та методики, опис алгоритмів та програм вирішення задач, які розроблені у процесі виконання роботи;
- матеріали анкетування чи опитувань;
- ілюстрації допоміжного матеріалу.

Додатками можуть бути: графічний матеріал, таблиці великого формату,

рисунки, анкети обстежень, форми тощо.

Додатки позначають великими літерами української абетки, починаючи з А, за винятком літер Ї, Є, І, І, Й, О, Ч, Ї. Після слова «Додаток» друкують літеру, що позначає його послідовність. Допускається позначення додатків літерами латинської абетки, за винятком літер І та О.

У разі повного використання літер української та латинської абеток допускається позначення додатків арабськими цифрами. Якщо в роботі один додаток, то він позначається «Додаток А».

Кожний додаток слід починати з нової сторінки із зазначенням у правому верхньому куті (Додаток А, Додаток Б).

Додаток повинен мати заголовок, який друкують симетрично відносно тексту з великої літери окремим рядком.

Текст кожного додатка за необхідності може бути поділений на розділи, підрозділи, пункти, підпункти.

Запозичена з літературних чи статистичних джерел інформація (формули, таблиці, схеми, графіки, висновки тощо) потребує обов'язкових посилань (у квадратних дужках) на порядковий номер джерела в списку використаних джерел та номери сторінок, з яких узято інформацію.

2.8 Список використаних джерел

Список літератури слід розміщувати в алфавітному порядку прізвищ перших авторів або заголовків, у хронологічному порядку.

У цій частині роботи міститься перелік усіх джерел наукової, навчально-методичної, статистичної, довідкової та іншої інформації, на які є посилання в роботі або які використовувались під час дослідження. Список використаних джерел розміщується в кінці тексту дипломної роботи із суцільною нумерацією.

У тексті роботи, де використано джерело, в квадратних дужках проставляються номер і сторінка цього джерела. Наприклад, [65, с.6].

Бібліографічний опис джерел складають відповідно до чинних стандартів з бібліографічної та видавничої справи. Важливою складовою наукової діяльності є виконана та належним чином оформлена науково-дослідницька робота. Вона ґрунтується на попередньому досвіді науки, знаходить відображення в текстах автора у вигляді опису та прямого цитування. Тому одним із важливих етапів науково-дослідницької роботи є складання та правильне оформлення бібліографічних відомостей на документи, які цитувалися, розглядалися, згадувалися у роботі та підтверджують надання достовірної інформації.

Наразі в Україні діють Національні стандарти, які відповідають за оформлення бібліографічної інформації у наукових роботах.

ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання (регламентуючий документ для оформлення бібліографічних посилань та бібліографічних списків посилань у

наукових роботах. Встановлює види бібліографічних посилань, правила, особливості їх складання й розміщення в документах. Стандарт поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації). Поряд з цим набув чинності Наказ Міністерства освіти та науки України від 12.01.2017 № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації», у якому регламентовано вимоги та пунктом 11 зазначено: «Бібліографічний опис списку використаних джерел у дисертації може оформлятися здобувачем наукового ступеня за його вибором з урахуванням Національного стандарту України ДСТУ 8302:2015 або одним зі стилів, віднесених до рекомендованого переліку стилів оформлення списку наукових публікацій».

По кожному джерелу слід наводити такі дані: прізвище та ініціали автора, повне найменування книги, статті, журналу, місце видання, назва видавництва, рік видання, номер журналу, сторінки (першу й останню), на яких стаття чи тези опубліковані, або кількість сторінок у книзі. При посиланні на збірники праць – дані про автора, назва статті, повне найменування збірника, місце та видавнича організація, рік та номери сторінок, на яких розміщена стаття. Кількість джерел, які повинні бути використані при написанні магістерської роботи, залежить від характеру вибраної теми. Приклад оформлення літературних джерел у списку використаної літератури подано у додатку Г.

Список включає складений за чинними правилами перелік використаних літературних джерел, який має містити від 65 найменувань із обов'язковим використанням зарубіжних видань.

Зарубіжні джерела, що використовуються мовою оригіналу записуються в кінці списку в алфавітному порядку.

3. ДОДАТКОВІ ВИМОГИ ДО ОФОРМЛЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

3.1 Загальні правила оформлення

Кваліфікаційна робота повинна бути оформлена акуратно з одного боку аркуша білого паперу формату А4 (210x297). Кваліфікаційна робота має бути виконана на комп'ютері з використанням шрифту тестового редактора MS Word, шрифт Times New Roman, 14 розміру з полуторним міжрядковим інтервалом; Текст друкують, залишаючи поля таких розмірів: з лівого боку – 30 мм, з правого – 10 мм, зверху – 20 мм, знизу – 20 мм, абзацний відступ – 1,25 мм.

Вписувати у текст кваліфікаційної роботи окремі іншомовні слова, формули, умовні знаки можна чорнилом, тушшю, пастою тільки чорного кольору. При цьому щільність вписаного тексту має бути наближеною до щільності основного тексту.

Формули друкують у редакторі Microsoft Word.

Рукопис кваліфікаційної роботи слід ретельно перечитати. Всі помилки і описки треба виправити. Текст основної частини кваліфікаційної роботи

поділяють на розділи, підрозділи, пункти і підпункти відповідно до плану, затвердженого у завданні на виконання кваліфікаційної роботи.

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ» друкують переважно симетрично до тексту по центру. Заголовки підрозділів – строчними (крім першої літери) з абзацного відступу. Крапка наприкінці заголовка не ставиться. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Не є припустимим: перенесення слів у заголовку розділів й підрозділів; розміщення назви розділу, підрозділу (пункту, підпункту) в нижній частині сторінки, якщо після неї надруковано (написано) тільки один рядок тексту.

Відстань між назвою розділу, заголовком підрозділу та текстом становить один вільний рядок, між підрозділами – два вільні рядки.

Кожну структурну частину (розділ) кваліфікаційної роботи починають з нової сторінки.

У загальний обсяг кваліфікаційної роботи не входять додатки, список літератури, а також таблиці та рисунки, які займають одну повну сторінку. Усі сторінки вказаних елементів кваліфікаційної роботи підлягають нумерації на загальних підставах.

3.2 Нумерація

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знаку «№».

Першою сторінкою кваліфікаційної роботи є титульна сторінка, яка включається до загальної нумерації сторінок, але номер на ній не ставиться. Наступні сторінки нумеруються у правому верхньому куті сторінки без крапки після цифр.

Такі структурні частини роботи, як ЗМІСТ, ВСТУП, ВИСНОВКИ, СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ не мають порядкового номера. Проте всі сторінки, на яких розміщені вказані структурні частини, нумеруються в звичайному порядку. Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ», крапка не ставиться. Заголовок розділу може друкуватися з нового рядка.

Підрозділи нумерують у межах кожного розділу, використовуючи номер розділу і порядковий номер підрозділу, між якими ставлять крапку. В кінці номера підрозділу не повинна стояти крапка, наприклад, «2.3» (третій підрозділ другого розділу). Потім в тому ж рядку йде заголовок підрозділу.

Ілюстрації й таблиці необхідно розташовувати безпосередньо після тексту, де вони згадані вперше, або на наступній сторінці. Ілюстрації й таблиці, розміщені на окремих сторінках кваліфікаційної роботи, включаються до загальної нумерації сторінок. Таблиці та рисунки, розміри яких більше формату А4, враховуються як одна сторінка й розміщуються у додатках.

Примітки до тексту або таблиць, у яких вказано довідкові або пояснювальні дані, нумерують послідовно у межах однієї сторінки. Якщо

приміток на одній сторінці кілька, то після слова «Примітки» ставлять двокрапку, наприклад:

Примітки:

1....

2....

Якщо примітка тільки одна, то її не нумерують і після слова «Примітка» ставлять крапку. Для того щоб виокремити примітки від іншого тексту, їх слід подавати 12 кеглем.

Перед початком друку кваліфікаційної роботи, обов'язково слід перевірити всі сторінки файлу на предмет зрушення тексту, таблиць, рисунків, щоб не порушити розташування матеріалу.

3.3 Ілюстрації

Зміст ілюстрацій має доповнювати текст роботи, поглиблювати розкриття суті явища, наочно ілюструвати думки автора, й тому у тексті на кожную з них має бути посилання з коментарем. Вибір типу ілюстрації залежить від змісту матеріалу та поставленої мети.

Схема – це зображення, яке передає за допомогою умовних позначень без збереження масштабу основну ідею будь-якого процесу й показує взаємозв'язок їх головних елементів.

Діаграма – один із способів графічного зображення залежності між величинами. У діаграмах наочно демонструють і аналізують статистичні дані. Відповідно до форми побудови розрізняють діаграми плоскі, лінійні та об'ємні. У кваліфікаційних роботах найчастіше використовують лінійні діаграми, а з площинних – стовпчикові і секторні.

Результати опрацювання числових даних можна подавати у вигляді графіків, тобто умовних зображень величин та їх співвідношень через геометричні фігури, крапки та лінії. На графіку слід писати лише умовні буквенні позначення, що використані у тексті. Написи, які стосуються кривих ліній та крапок, залишають тільки у тому разі, якщо їх небагато й вони є короткими. Багатослівні підписи замінюють цифрами, а розшифровку наводять у підписі під рисунком.

Ілюстрації позначають словом «Рисунок» та нумерують послідовно у межах розділу, за винятком ілюстрацій, представлених у додатках.

Номер ілюстрації складається з номера розділу, номера підрозділу і порядкового номера ілюстрації, між якими ставиться крапка, наприклад, «Рисунок 3.2.1.» (перший рисунок третього розділу другого підрозділу). Номер ілюстрації, її назва та пояснювальні підписи розміщуються послідовно під ілюстрацією. Якщо в роботі представлена одна ілюстрація, то її нумерують за загальними правилами.

Не слід оформляти посилання на ілюстрації як самостійні фрази, у яких лише повторюється те, що подано у підписах до них. Посилання слід розміщувати у вигляді висловлювання в круглих дужках (див. рис. 3.2.1) або

пояснення на зразок: «...як це видно з рисунка 3.2.1», або «... як це показано на рисунку 3.2.1» – якщо посилання міститься на іншій сторінці. У повторних посиланнях на ілюстрації треба вживати скорочене слово «дивисьь»: наприклад, «див. рис. 3.2.1».

Кількість ілюстрацій у роботі визначається її змістом й має бути достатньою для того, щоб надати тексту роботи ясності і конкретності.

3.4 Таблиці

Цифровий матеріал, який використовується у кваліфікаційній роботі, доцільно оформляти в таблицях. Таблиця є способом представлення інформації, за якого цифровий або текстовий матеріал групується у рядки та стовпці, відокремлені одна від одної вертикальними і горизонтальними лініями.

За значенням таблиці поділяються на аналітичні та неаналітичні. Аналітичні таблиці є результатом опрацювання й аналізу цифрових показників. Як правило, після таких таблиць робиться узагальнення про нове (виведене) знання, яке позначається у тексті словами: «таблиця 3.2.2 дає можливість зробити висновок, що...», «з таблиці 3.2.2 видно, що...» тощо. Часто такі таблиці дають змогу виявити та сформулювати певні закономірності.

До неаналітичних таблиць належать ті, які містять переважно неопрацьовані статистичні дані, необхідні лише для представлення інформації або констатації певного стану речей.

Якщо таблиця уміщується на сторінці, то її не бажано переносити. Якщо таблицю все ж таки необхідно перенести, то на першій сторінці треба залишити номер таблиці, заголовок, головку таблиці, номери стовпців та не менше двох-трьох рядків. Переносити один-два рядки таблиці не допускається.

Таблиці нумерують послідовно (за винятком тих, що розміщені у додатках) у межах розділу. По ширині напівжирним шрифтом розміщують напис «Таблиця» із зазначенням її номера, який складається з номера розділу, номера підрозділу й порядкового номера таблиці, між якими ставиться крапка (наприклад: Таблиця 3.2.3) - третя таблиця другого підрозділу третього розділу; через тире вказується назва таблиці.

Кожна таблиця повинна мати назву, яку розміщують над таблицею та друкують симетрично до тексту. Заголовок кожної граfi в головці таблиці має бути якомога коротшим. Слід уникати повторів тематичного заголовка у заголовках граф, виносити до узагальнених заголовків слова, які повторюються.

Заголовки граф пишуть з великої літери, підзаголовки – з малої, якщо вони складають одне речення із заголовком, та з великої, якщо вони є самостійними реченнями. Заголовки (як підпорядковані, так і головні) мають бути максимально точні й прості. Вертикальні стовпці нумерують у тому разі, коли у тексті на них є посилання, або якщо таблиця переноситься на наступну сторінку, а також при виконанні розрахунків за даними, що розміщені у різних стовпцях. У таблицях треба обов'язково зазначати одиницю вимірювання. Якщо всі одиниці вимірювання є однакові для всіх показників таблиці, вони

наводяться у заголовку. Якщо показники таблиці мають різні одиниці вимірювання, то для них виокремлюється колонка (стовпець). Одиниці вимірювання мають наводитися відповідно до стандартів.

Якщо текст у таблиці повторюється й складається з двох або більше слів, при першому повторенні його замінюють сполученням «те саме», а далі – лапками. Не дозволяється ставити лапки замість повторюваних цифр, знаків, математичних і хімічних символів. Якщо цифрових або інших даних немає, тоді ставлять пропуск.

Таблицю з великою кількістю рядків можна переносити на іншу сторінку. У такому разі назву розташовують тільки над її першою частиною, а над подальшими частинами пишеться, наприклад «Продовження таблиці 3.2.3» або «Закінчення таблиці 3.2.2». Таблицю розміщують після першої згадки про неї в тексті (на тій самій або наступній сторінці) таким чином, щоб її можна було читати без повороту дипломної роботи або з поворотом за годинниковою стрілкою.

Посилання у тексті на таблиці пишуть скорочено: наприклад (у табл. 3.3.2). У повторних посиланнях на таблиці треба вживати скорочене слово «дивись»: наприклад: (див. табл. 3.2.1.).

Усі наведені в таблицях дані мають бути достовірні, однорідні та порівнювані. В основу їх групування беруться лише істотні ознаки.

4. ПОРЯДОК ВИКОНАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

4.1 Стадії та етапи виконання кваліфікаційної роботи

Процес виконання кваліфікаційної роботи здобувача вищої освіти можна поділити на три стадії – підготовчу, основну та завершальну, кожна з яких складається з кількох етапів та робіт.

I. Підготовча стадія:

- 1) визначення напрямку дослідження;
- 2) вибір теми дослідження;
- 3) добір об'єкта дослідження;
- 4) затвердження теми кваліфікаційної роботи;
- 5) складання та погодження плану роботи;
- 6) складання та погодження графіка виконання кваліфікаційної роботи.

II. Основна стадія:

- 1) добір і опрацювання літературних джерел;
- 2) проведення досліджень;
- 3) написання кваліфікаційної роботи;
- 4) оформлення кваліфікаційної роботи;
- 5) попередній захист;
- 6) передача кваліфікаційної роботи на випускну кафедру не пізніше ніж за 2 тижні до захисту.

III. Завершальна стадія:

- 1) отримання відгуку керівника;
- 2) проходження зовнішнього рецензування;
- 3) підготовка роботи до захисту;
- 4) передання роботи до ЕК (за 7 днів до захисту);
- 5) публічний захист кваліфікаційної роботи.

Перераховані етапи не обмежують здобувача жорсткою послідовністю їхнього виконання. Окремі етапи можуть виконуватися паралельно з урахуванням конкретних умов написання роботи.

4.2 Обов'язки здобувача вищої освіти щодо підготовки та написання роботи

До виконання кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі, які успішно склали заліково-екзаменаційну сесію, завершили переддипломну практику й захистили звіт.

Здобувач вищої освіти спільно з науковим керівником, якого призначає кафедра, уточнює коло питань, що підлягають вивченню, складає план дослідження та календарний графік роботи на весь період, а також черговість виконання окремих етапів. Порушення здобувачем календарного плану виконання фіксується науковим керівником, котрий інформує про це завідувача кафедри. У такому разі здобувач зобов'язаний дати пояснення науковому керівнику або завідувачу кафедри.

На час виконання кваліфікаційних робіт на кафедрі складається графік консультацій наукових керівників, згідно з яким забезпечується систематична співпраця здобувача та наукового керівника над кваліфікаційною роботою. Систематичні консультації допомагають дипломнику у виборі методів дослідження, контролі додержання вимог до змісту й оформлення кваліфікаційної роботи, своєчасному усуненні відхилень. Оперативне й уважне виконання рекомендацій керівника сприяє своєчасному поданню кваліфікаційної роботи, є запорукою успішного захисту.

Відповідно до календарного плану здобувач подає роботу частинами на перегляд науковому керівникові, виправляє та доповнює її відповідно до можливих зауважень. У встановлений планом термін здобувач подає керівникові завершену кваліфікаційну роботу для написання відгуку. За необхідністю звітує перед кафедрою.

4.3 Забезпечення виконання кваліфікаційних робіт кафедрою

У процесі виконання кваліфікаційних робіт кафедра створює сприятливі умови для самостійної роботи здобувачів. Здобувачі-дипломники забезпечуються: керівництвом і консультаціями; систематичним контролем за роботою; відповідною методичною документацією; сприянням в отриманні фактичних матеріалів і їх опрацюванні; робочими місцями у навчальному закладі.

Безпосереднє й систематичне керівництво роботою здобувача покладається на наукового керівника. Обов'язки наукового керівника наведені у таблиці 4.1.

Розподіл кваліфікаційних робіт, які мають виконувати здобувачі, відбувається за принципом наступництва наукового керівництва студентською науковою роботою на попередніх курсах навчання, а також з урахуванням наукових інтересів, які виявлені здобувачем у цей період.

Таблиця 4.1 – Обов'язки наукового керівника на різних стадіях виконання кваліфікаційної роботи

Стадія виконання роботи	Обов'язки наукового керівника
I. Підготовча стадія	Надає допомогу здобувачу вищої освіти у виборі напряму дослідження та формулюванні теми кваліфікаційної роботи, розробленні її концепції, визначенні методики проведення дослідження; допомагає у визначенні об'єкта дослідження, у складанні розгорнутого плану кваліфікаційної роботи та завдання з визначеними термінами виконання кожного розділу; консультує у доборі спеціальної літератури та фактичних матеріалів, необхідних для написання роботи
II. Основна стадія	Консультує здобувача вищої освіти у процесі виконання ним окремих етапів дослідження; оцінює рівень готовності роботи у процесі написання та якість завершеної кваліфікаційної роботи
III. Завершальна стадія	Надає письмовий відгук на завершену кваліфікаційну роботу з аргументованою оцінкою її якості відповідно до встановлених вимог; допомагає здобувачу вищої освіти у підготовці доповіді та демонстраційного матеріалу до захисту кваліфікаційної роботи

4.4 Визначення порушень академічної доброчесності

Порушенням академічної доброчесності вважається: академічний плагіат; самоплагіат; академічне шахрайство; фабрикація; фальсифікація; списування; обман; хабарництво; необ'єктивне оцінювання; піратство стосовно інтелектуальної власності; вчинення дій, що створюють порушення авторського права і(або) суміжних прав, задоволення корупційних інтересів.

Академічний плагіат – оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості) та/або відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства, а саме:

копіювання чужої наукової роботи, чи декількох робіт та оприлюднення результату під своїм іменем;

створення суміші власного та запозиченого тексту без належного цитування джерел;

рефраз – перефразування чужої праці без згадування оригінального автора.

Самоплагіат – оприлюднення (частково або повністю) власних раніше опублікованих наукових результатів як нових наукових результатів.

Академічне шахрайство передбачає будь-які дії учасників освітнього процесу змістом яких є:

посилання на джерела, які не використовувалися в роботі.

використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, мікронавушники, телефони, планшети тощо).

проходження процедур контролю знань підставними особами.
списування.

повторне використання раніше виконаної іншою особою письмової роботи (лабораторної, контрольної, індивідуальної, курсової, випускної кваліфікаційної тощо).

Фабрикація – вигадання даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі або наукових дослідженнях.

Фальсифікація – свідомо зміна чи модифікація вже наявних даних, що стосуються освітнього процесу чи наукових досліджень.

Списування – виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання, зокрема під час оцінювання результатів навчання.

Обман – надання завідомо неправдивої інформації щодо власної освітньої (наукової, творчої) діяльності чи організації освітнього процесу; формами обману є, зокрема, академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація та списування.

Хабарництво – надання (отримання) учасником освітнього процесу чи пропозиція щодо надання (отримання) коштів, майна, послуг, пільг чи будь-яких інших благ матеріального або нематеріального характеру з метою отримання неправомірної переваги в освітньому процесі.

Необ'єктивне оцінювання – свідоме завищення або заниження оцінки результатів навчання здобувачів освіти.

Корупційний інтерес – будь-який майновий чи немайновий інтерес особи, у тому числі – зумовлений особистими, сімейними, дружніми чи іншими позаслужбовими стосунками з фізичними або юридичними особами, у тому числі ті, що виникають у зв'язку з членством або діяльністю в громадських та інших організаціях.

Цитата – виділений явно уривок з літературного, наукового чи будь-якого іншого (у тому числі оприлюдненого у мережі Інтернет) твору, який використовується, з обов'язковим посиланням на його автора і джерело цитування, іншою особою у своєму творі і виключно з метою порівняння формулювань, аналізу тексту чи дискусії щодо суті змісту цитованого тексту.

Унікальність твору (роботи, матеріалу) – співвідношення (%) матеріалу, що не має збігів з іншими публікаціями, до загального об'єму матеріалу.

4.5 Порядок перевірки кваліфікаційних робіт на академічний плагіат

Дотримання академічної доброчесності в Інституті регулюється наступними документами:

1. Положенням про запобігання та виявлення плагіату в наукових та академічних текстах у ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

2. Положенням про перевірку академічних і наукових текстів на плагіат та їх розміщення та зберігання в інституційному репозиторії ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

3. Кодексом академічної доброчесності ПрАТ «ВНЗ «МАУП».

Перевірці на академічний плагіат підлягають випускні кваліфікаційні роботи здобувачів вищої освіти. У відгуку керівника зазначається інформація щодо рівня унікальності роботи та відсутності (наявності) у роботі академічного плагіату та допустимого для захисту відсотку подібності.

У випадку виявлення перевищення відсотку подібності відповідно до «Положення про перевірку академічних та наукових текстів на плагіат та їх розміщення і зберігання і інституційному репозиторії ПрАТ ВНЗ «МАУП» (<https://drive.google.com/file/d/1fjNHCCCLkQlfXRn9KD9twEmiRxNC07ZEv/view>) у випускних кваліфікаційних роботах здобувачів вищої освіти, робота направляється на доопрацювання з повторною перевіркою на плагіат.

Перевірка на наявність запозичень здійснюється з використанням відповідних інформаційних технологій та комп'ютерних програм спеціалістами випускової кафедри у відповідності до «Положення про запобігання та виявлення плагіату наукових та академічних текстах у ПрАТ ВНЗ «МАУП» (<https://drive.google.com/file/d/1Mj5N2nBwssIworXaa6bx5sO6fjcuH8nJ/view>)

5. ДОКУМЕНТАЛЬНИЙ СУПРОВІД ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

5.1 Загальні вимоги до подання кваліфікаційної роботи на захист

Завершена кваліфікаційна робота має характеризуватися логічністю, доказовістю, аргументованістю й відповідати таким вимогам:

містити поглиблений аналіз досліджуваної теми;

самостійні дослідження, розрахунки;

обґрунтовані пропозиції з удосконалення діяльності на базі дослідження;

мати належне оформлення;

усі потрібні супровідні документи;

бути виконаною й поданою на кафедру у термін, передбачений графіком навчального процесу.

Кваліфікаційна робота, яка не відповідає вимогам щодо змісту та

оформлення, написана без додержання затвердженого плану, не містить матеріалів конкретного дослідження теми на реальному навчальному закладі, обґрунтованих пропозицій, а також не має необхідних супровідних документів, до захисту не допускається. Здобувачі вищої освіти, що мають на момент подання до захисту кваліфікаційної роботи академічну заборгованість, також, до захисту не допускаються.

До захисту кваліфікаційної роботи допускаються здобувачі, які виконали всі вимоги навчального плану, пройшли і захистили переддипломну практику, представили у встановлений термін кваліфікаційну роботу й одержали на неї позитивні відгуки.

Завершена кваліфікаційна робота:

кваліфікаційна робота брошурується у тверду палітурку;
підписується здобувачем та науковим керівником на титульній сторінці;
разом з пакетом супровідних документів (які вкладаються у прошиті перед титульною сторінкою файли) не менше ніж за 7 днів до дня захисту кваліфікаційна робота подається на підпис завідувачу кафедри;
у разі позитивного рішення завідувач кафедри підписує і допускає кваліфікаційну роботу до захисту.

До пакету супровідних документів входять:

завдання на кваліфікаційну роботу здобувачу з підготовки до захисту кваліфікаційної роботи;
листок попереднього захисту з зазначеним висновком про допуск до захисту;
відгук наукового керівника від Інституту;
рецензія (відгук);
анотація двома мовами (українська, англійська) – яка вкладається між завданням та змістом роботи та прошивається разом з роботою.

5.2 Рецензування кваліфікаційної роботи

На завершену кваліфікаційну роботу науковий керівник дає відгук (висновок), у якому оцінює як якість виконання роботи, так й працю здобувачі над нею. Відгук подається у письмовому вигляді й має містити такі складові:

висновки щодо актуальності обраної теми, практичної значущості виконаної кваліфікаційної роботи;

характеристику повноти завдання щодо розкриття теми кваліфікаційної роботи, відповідності змісту роботи до завдання;

висновки щодо використання в роботі сучасних методів дослідження, методичних підходів до вдосконалення діяльності навчального закладу згідно з напрямом теми кваліфікаційної роботи;

оцінку конкретних пропозицій, рекомендацій щодо вдосконалення управління певними аспектами діяльності, підвищення його ефективності;

оцінку загального враження від кваліфікаційної роботи (оформлення, стиль та грамотність викладу тощо);

інші складові на розсуд наукового керівника;
 зауваження щодо змісту та якості виконання кваліфікаційної роботи;
 висновок про відповідність якості виконаної кваліфікаційної роботи вимогам до таких робіт;
 висновок щодо проходження роботи перевірки на наявність академічного плагіату.

Науковий керівник оцінює випускну роботу записом «Допускається до захисту з позитивною оцінкою», а в разі негативної оцінки – «До захисту не допускається».

Здобувач крім відгуку наукового керівника повинен додати до роботи рецензію з бази дослідження або зовнішню рецензію. Зовнішніми рецензентами, крім керівника навчального закладу, можуть бути висококваліфіковані фахівці як з проблематики кваліфікаційної роботи, так й у відповідній галузі, які працюють у навчальних закладах, в організаціях, науководослідних і проектних інститутах. У рецензії відображається достовірність наведеної в роботі інформації, правдивість фактичних даних. Бажано, щоб у ньому були підтверджені актуальність теми для навчального закладу, самостійність автора дослідження, практична значущість аналітичного розділу та можливості та перспективи запровадження запропонованих рекомендацій. Наприкінці рецензії за п'ятибальною системою ставиться загальна оцінка кваліфікаційної роботи.

5.3 Процедура захисту кваліфікаційної роботи

Допуск до захисту здійснюється за відповідного запису завідувача кафедри на титульній сторінці кваліфікаційної роботи. Якщо завідувач кафедри вважає за неможливе допустити кваліфікаційну роботу до захисту через її незадовільну якість, це має бути заслухано на засіданні кафедри за участю наукового керівника. Обговорення оформляється протоколом та подається на затвердження директору Інституту.

На захист подається кваліфікаційна робота здобувача вищої освіти разом з пакетом супровідних документів.

Процедура захисту протоколюється секретарем комісії.

Для виступу здобувачеві надається 10 хвилин, що відповідає письмовій доповіді, викладеній на 5-6 сторінках. Здобувач стисло доповідає комісії сутність проведеного дослідження, дає оцінку одержаним результатам, ілюструючи доповідь посиланнями на наочні матеріали (для наочності отриманих результатів доповідь супроводжується презентацією з використання програм: Microsoft Power Point, Google Docs, SlideRocket, 280 Slides, Prezi тощо).

5.4 Структура доповіді на захисті

Готуючись до захисту роботи, студент заздалегідь складає тези виступу

(доповідь), оформляє наочні засоби, осмислює відповіді на зауваження.

Виступ не повинен містити теоретичні положення, запозичені з літературних або нормативних документів, оскільки вони не є предметом захисту. Не слід переказувати вступ та зміст усіх розділів роботи, зупинятися на технічній стороні розрахунків. Головну увагу треба зосередити на власних розробках.

Необхідні для виступу таблиці, діаграми, графіки оформлюють:
як роздавальний матеріал на паперових носіях (у папці з файлами);
як презентацію із використанням Microsoft Power Point, Google Docs, SlideRocket, 280 Slides, Prezi тощо.

Під час підготовки до захисту здобувач має погодити зі своїм науковим керівником складену ним стислу доповідь щодо кваліфікаційної роботи і підготовлені наочні матеріали (4-6 сторінок з найважливішими ілюстративними матеріалами, оформленими у вигляді плакатів або у вигляді роздаткового матеріалу, а також слайди, фотографії, макети, рекламні проспекти тощо). Доповідь обов'язково готується у вигляді презентації з використанням мультимедійної техніки, в якій доцільно подати:

ПІБ здобувача;
назву кваліфікаційної роботи;
назву та шифр спеціальності;
ПІБ керівника кваліфікаційної роботи;
актуальність проведеного дослідження;
мету дослідження;
предмет і об'єкт дослідження;
зміст роботи (назви розділів і підрозділів);
завдання дослідження з узгодженими до них висновками (паралельно завдання-висновок);
виклад основних результатів роботи (дуже стисло, тільки головне).

Презентація складається з 10-12 слайдів, на кожному з яких оптимально розташовується 12-15 рядків тексту.

На першому слайді розміщують перші п'ять зазначених вище пунктів, а на останньому: «Дякую за увагу!». Слайди мають бути читабельні, пронумеровані та взаємопов'язані з доповіддю.

5.5 Структура роздаткового матеріалу

Роздатковий матеріал покликаний допомогти підсилити доказовість висновків та пропозицій здобувача, полегшити його виступ і має обов'язково містити такі елементи, таблиці та рисунки:

тема, виконавець, керівник, об'єкт та предмет дослідження вказується на обкладинці (перша сторінка роздавального матеріалу);

має практичну значущість: для галузі; для навчального закладу... (не більше 0,5 с);

основні результати теоретичної частини дослідження (визначення,

класифікація, основні методи, фактори тощо) (не більше 2 ар.);
результати експериментальної частини роботи.

5.6 Критерії оцінювання кваліфікаційної роботи

Результати захисту кваліфікаційної роботи оцінюються відповідно до шкали оцінювання ECTS та національної системи оцінювання України з урахуванням якості виконання роботи, рівня її захисту, а також наукової та практичної підготовки здобувача (табл.5.1.).

Таблиця 5.1 – Таблиця відповідності шкали оцінювання ECTS з національною системою оцінювання в Україні

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
68-74	D	задовільно	
60-67	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

Існують певні критерії, за якими формується бальна оцінка кваліфікаційної роботи, які наведені нижче (всі критерії наведені за зменшенням значущості):

1. Оцінювання проведеного дослідження: наявність прикладного та практичного аспекту дослідження; актуальність змісту дослідження та відповідність дисциплінам, що вивчаються; критичне переосмислення вивченого матеріалу, який має передбачати: аналіз та синтез; порівняння та протиставлення; класифікацію; аргументацію; оцінювання тощо; здатність структурувати матеріал; уміння робити правильні, стислі та аргументовані висновки; розуміння студентом прочитаного матеріалу; здатність самостійно викладати матеріал; коректна робота з джерелами.

2. Критерії до оформлення роботи: відсутність плагіату, обов'язкове

коректне посилання на інформаційне джерело; відповідність вимогам методичних рекомендацій; структурованість, збалансованість структури відповідно до предмету дослідження; відповідність тексту меті та завданням, які вказані у вступі; висновки, які аргументують результативність дослідження; цілісність та завершеність, що передбачає напрями подальшого розвитку; додатки містять винятково необхідний допоміжний матеріал; у тексті є посилання на всі додатки; список літератури складений відповідно до вимог державних стандартів; візуальна привабливість; відсутність помилок у змісті; невелика кількість друкарських помилок (до двох на одну 1 с).

3. Успішність дослідження: досягнення поставленої мети дослідження (відображається у відзиві наукового керівника від Інституту); наявність розрахунків, які підтверджують реальність наведених результатів; наявність висновків, які аргументують рівень розв'язання завдань дослідження; наявність аналізу ефективності, яка підтверджує корисність результатів дослідження; оцінки рівня здійсненої або можливої реалізації; наявність незалежної оцінки дослідження (рецензія керівника від бази практики); апробація дослідження у відкритому друку і на конференціях (рекомендується не менше 2-3 публікації).

4. Звітність та контроль: поставлена мета відповідає досягнутій; відповіді на запитання наукового керівника коректні, повні, правильні; документація змістовна, повна та актуальна; документація представлена своєчасно й з додержанням відповідного рівня якості.

5. Презентація: відображає тему, її актуальність, мету та завдання дослідження; доповідь аргументовано представляє результати дослідження, відображає методологію й методику дослідження; роздавальний матеріал відображає основні характеристики роботи й результати дослідження; роздавальний матеріал не містить залучені результати; роздавальний матеріал супроводжується усними поясненнями в доповіді; мова грамотна, термінологія використовується правильно за предметом дослідження, відповіді на поставлені запитання коректні, повні та правильні.

5.7 Типові помилки в написанні та оформленні кваліфікаційної роботи

1. Зміст роботи не відповідає плану роботи або не розкриває тему повністю.

2. Сформульовані назви розділів (підрозділів) кваліфікаційної роботи не відповідають поставленим завданням, не відображають реальної проблемної ситуації та стан об'єкта. Або постановка завдань, перелічених у вступі, не відповідає за змістом назві пунктів роботи.

3. Мета дослідження не пов'язана з темою роботи та проблемою, що вивчається, сформульована абстрактно й не відображає специфіки об'єкта і предмета дослідження.

4. Немає глибокого і всебічного критичного й порівняльного аналізу сучасних офіційних і нормативних документів, нової спеціальної літератури (за

останні 5-10 років).

5. Не розкрито зміст аналітичного дослідження (його сутність, кількість обстежуваних параметрів, їх характеристики).

6. Кінцевий результат не відповідає меті дослідження, висновки не відповідають поставленим завданням.

7. Бібліографічний опис джерел у списку використаної літератури наведений довільно, без додержання вимог державних стандартів.

8. Як ілюстративний матеріал використані таблиці, діаграми, схеми, запозичені з підручників, навчальних посібників, монографій, наукової статті тощо. Такі ілюстрації можуть бути наведені (не більше 2), якщо на них є посилання у списку літературних джерел і вони мають важливе методологічне або методичне значення.

9. У роботі немає посилань на першоджерела або вказані не ті, з яких запозичений матеріал.

10. Обсяг й оформлення роботи не відповідають вимогам, вона виконана неохайно, з помилками.

6. СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основні джерела:

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд “Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики”; за заг. ред. Т.В.Фінікова, А.Є.Артюхова К.; Таксон, 2016. 234 с.

2. Артемчик Г. І., Курило В. М., Кочерган М. П. Методика організації науково-дослідної роботи. К., 2020. 256 с.

3. Грищенко І. М., Борисейко В. А., Григоренко О. М. Основи наукових досліджень: навч. посіб. К.: КНТЕУ, 2021. 212 с.

4. Дуткевич Т. В. Практична психологія: вступ до спеціальності: навч. посібник. Київ: Центр учбов. літ., 2018

5. Калюжна Є. М. Теоретико-методологічні проблеми психології: навчальний посібник / Київ : ІПК ДСЗУ, 2019. 136 с.

6. Колтунович Т. А. Етичний кодекс психолога: навч.-метод. посіб.; Чернів. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича. Чернівці: Рута, 2021. 232 с.

7. Петрунько В. Є. Методологія психології: сучасні підходи. Київ: КНУ імені Тараса Шевченка, 2020. 320 с.

Інформаційні ресурси:

16. Електронна бібліотека НАПН України. URL:<https://lib.iitta.gov.ua>

17. Пошукова система Google books URL:<https://books.google.com/>

18. Сайт Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського URL:<http://nbuv.gov.ua/>

19. Сайт Національної парламентської бібліотеки України ім. Я. Мудрого. URL:<http://www.nplu.org>

20. Світова цифрова бібліотека. Розділ «Психологія».
URL:<https://www.loc.gov/collections/world-digital-library/?q=psychology>
21. Цифрова бібліотека тематичних текстових збірок.
URL:<https://www.twirpx.com>

ДОДАТКИ

Додаток А

Орієнтовна тематика кваліфікаційних робіт для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти спеціальності 053 Психологія

1. Психологічні механізми формування професійного вигорання у психологів-консультантів.
2. Роль когнітивно-поведінкової терапії в подоланні тривожних розладів у дорослих.
3. Психологічні аспекти роботи з пацієнтами, що мають обсесивно-компульсивний розлад.
4. Вплив психотерапії на подолання посттравматичного стресового розладу у військовослужбовців.
5. Психологічні особливості мотивації до роботи у працівників ІТ-сфери.
6. Вплив дитячих травм на розвиток особистості в дорослому віці.
7. Психологічна допомога жертвам сексуального насильства.
8. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності менеджерів.
9. Психологічні аспекти розвитку креативного мислення у студентів.
10. Вплив соціальних стереотипів на формування гендерної ідентичності у підлітків.
11. Психологічні особливості формування лідерських якостей у підлітковому віці.
12. Психологічна допомога сім'ям, що переживають втрату дитини.
13. Психологічні аспекти роботи з пацієнтами з хронічними депресивними розладами.
14. Вплив перинатальних факторів на психоемоційний стан матерів.
15. Психологічні аспекти професійної деформації у вчителів середньої школи.
16. Психологічні особливості міжособистісного спілкування у молоді з інвалідністю.
17. Вплив батьківського контролю на емоційний розвиток дітей підліткового віку.
18. Психологічні аспекти формування залежності від комп'ютерних ігор.
19. Психологічна підтримка військових під час реабілітації після поранень.
20. Вплив групової психотерапії на емоційний стан підлітків.
21. Психологічні аспекти роботи з дітьми, що мають труднощі у навчанні.
22. Вплив сімейного виховання на розвиток емоційної саморегуляції у дітей.
23. Психологічні особливості соціальної адаптації дітей-біженців.
24. Роль емоційного інтелекту в успішній професійній діяльності юристів.
25. Вплив соціальної підтримки на психоемоційний стан студентів.
26. Психологічні аспекти адаптації дітей з аутизмом до шкільного середовища.
27. Психологічні особливості розвитку лідерських якостей у жінок.
28. Вплив когнітивної терапії на подолання депресивних станів у підлітків.

29. Психологічна підтримка сімей військовослужбовців, які загинули під час бойових дій.

30. Психологічні особливості соціальної адаптації людей із психічними розладами.

31. Вплив тренінгів особистісного зростання на розвиток емоційної компетентності.

32. Психологічні особливості суїцидальної поведінки у молоді.

33. Психологічні аспекти формування мотивації до навчання у дітей із синдромом дефіциту уваги.

34. Психологічна допомога підліткам, що пережили сексуальне насильство.

35. Вплив позитивного мислення на емоційний стан у підлітковому віці.

36. Психологічні особливості міжособистісного спілкування у родинах із прийомними дітьми.

37. Вплив когнітивно-поведінкової терапії на розвиток соціальних навичок у підлітків.

38. Психологічна підтримка осіб із розладами харчової поведінки.

39. Психологічні аспекти розвитку стресостійкості у професіях з підвищеним рівнем ризику.

40. Вплив дитячих страхів на поведінку у дорослому віці.

41. Психологічні особливості мотивації до фізичних тренувань у молоді.

42. Психологічна допомога матерям у період післяпологової депресії.

43. Вплив сімейних конфліктів на розвиток тривожних розладів у дітей.

44. Психологічні особливості роботи з підлітками, що мають поведінкові порушення.

45. Вплив конфліктів у родині на самооцінку дитини.

46. Психологічні аспекти роботи з дітьми, що пережили травму.

47. Вплив емоційного інтелекту на ефективність роботи в команді.

48. Психологічна підтримка осіб із залежністю від соціальних мереж.

49. Вплив медитації на рівень стресу у дорослих.

50. Психологічні особливості роботи з пацієнтами, що мають депресивні розлади.

51. Вплив дитячих травм на розвиток суїцидальних тенденцій у дорослому віці.

52. Психологічна допомога при розлученні та його вплив на дітей.

53. Психологічні аспекти професійної ідентичності в умовах сучасного ринку праці.

54. Вплив соціальної ізоляції на психічне здоров'я у дорослих.

55. Психологічні особливості розвитку моральної свідомості у підлітковому віці.

56. Психологічна підтримка осіб із панічними атаками.

57. Вплив онлайн-навчання на мотивацію студентів.

58. Психологічні особливості роботи з жертвами насильства в сім'ї.

59. Вплив соціальних мереж на розвиток тривожних станів у молоді.

60. Психологічні особливості розвитку емпатії у підлітків.

61. Вплив стресових факторів на розвиток емоційної стійкості у спортсменів.
62. Психологічна підтримка працівників у кризових ситуаціях.
63. Психологічні аспекти формування позитивної самооцінки у дітей із особливими потребами.
64. Вплив емоційної підтримки на розвиток когнітивних здібностей у дітей.
65. Психологічні особливості адаптації до професійної діяльності у нових умовах.
66. Психологічна допомога підліткам, що переживають булінг.
67. Вплив депресії на особисті стосунки у дорослих.
68. Психологічні аспекти роботи з особами, що страждають на синдром хронічної втоми.
69. Вплив психотерапії на розвиток емоційної зрілості у підлітковому віці.
70. Психологічна підтримка осіб, що пережили втрату близької людини.
71. Психологічні аспекти розвитку особистісної автономії у дорослих.
72. Вплив раннього втручання на розвиток дітей з аутизмом.
73. Психологічна допомога особам, що мають фобії.
74. Психологічні особливості роботи з дітьми, що мають порушення мовлення.
75. Вплив дитячих психологічних травм на розвиток тривожних розладів у дорослому віці.
76. Психологічна підтримка батьків, що виховують дітей з особливими освітніми потребами.
77. Вплив стресових ситуацій на прийняття рішень у кризових умовах.
78. Психологічні аспекти роботи з військовослужбовцями, що пережили травму.
79. Вплив мотиваційних тренінгів на розвиток особистісної ефективності.
80. Психологічні особливості формування соціальної підтримки у студентському середовищі.
81. Вплив позитивного мислення на подолання тривожних розладів.
82. Психологічні аспекти формування відповідальності у молоді.
83. Вплив медіа на формування гендерних стереотипів у підлітковому віці.
84. Психологічні особливості розвитку емоційного інтелекту у дорослих.
85. Вплив батьківських моделей поведінки на емоційний розвиток дітей.
86. Психологічні аспекти роботи з людьми, які пережили тяжкі захворювання.
87. Вплив когнітивно-поведінкової терапії на подолання соціальної тривожності.
88. Психологічні особливості сприйняття часу в осіб з тривожними розладами.
89. Вплив навчальних методів на формування критичного мислення у студентів.
90. Психологічні особливості розвитку адаптивних механізмів у дітей з неповних сімей.

91. Вплив емоційного клімату сім'ї на соціалізацію дитини.
92. Психологічні аспекти підтримки літніх людей у період адаптації до пенсійного віку.
93. Вплив психологічних тренінгів на розвиток впевненості у собі.
94. Психологічні особливості емоційної регуляції у спортсменів під час змагань.
95. Вплив травматичних подій на когнітивні процеси у дорослому віці.
96. Психологічні аспекти подолання криз у сімейних стосунках.
97. Вплив технологічної залежності на психологічний стан підлітків.
98. Психологічні особливості мотивації до кар'єрного росту у молодих фахівців.
99. Вплив позитивної психотерапії на підвищення стресостійкості.
100. Психологічні аспекти розвитку емоційної стійкості у людей похилого віку.

Зразок оформлення завдання на кваліфікаційну роботу

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩІЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук
Кафедра психології

Рівень вищої освіти:	<u>другий (магістерський) рівень</u>
Ступінь вищої освіти:	<u>магістр</u>
Галузь знань:	<u>05 СОЦІАЛЬНІ ТА ПОВЕДІНКОВІ НАУКИ</u>
Спеціальність:	<u>053 ПСИХОЛОГІЯ</u>
Освітньо-професійна програма:	<u>«ПСИХОЛОГІЯ»</u>
Освітня кваліфікація:	магістр психології

Завдання
на кваліфікаційну роботу здобувача

Іванової Світлани Петрівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема кваліфікаційної роботи:

Професійне самовизначення старшокласників у контексті цифрової трансформації освіти

Керівник кваліфікаційної роботи

кандидат психологічних наук, доцент

(посада, науковий ступінь, вчене звання)

Назаренко Ірина Євгенівна

(прізвище, ім'я, по батькові)

2. Термін подання здобувачем кваліфікаційної роботи на попередній захист 03.11.2025 року

3. Вихідні дані до кваліфікаційної роботи (рекомендовані науковим керівником та відповідним методичним забезпеченням (окремі аспекти роботи, обсяги роботи): аналіз теоретичних підходів до проблеми професійного самовизначення особистості в сучасній психології та педагогіці; визначення особливостей впливу цифрової трансформації освіти на процес професійного самовизначення старшокласників; дослідження чинників, що сприяють або ускладнюють усвідомлений професійний вибір учнів старшої школи в умовах цифровізації; виявлення рівнів сформованості професійного самовизначення старшокласників; розробка та апробація психолого-педагогічної моделі підтримки професійного самовизначення старшокласників у цифровому освітньому середовищі; оцінка ефективності запропонованої моделі у процесі практичної реалізації; вибір та проведення психодіагностичного інструментарію відповідно до мети дослідження; підбір та проведення корекційно-розвиваючої програми формування мотиваційної готовності до професійного самовизначення старшокласників.

4. Необхідний графічний та аналітичний матеріал за темою дослідження:
рисунки, таблиці, графіки, формули, розрахунки.

5. Календарний план виконання кваліфікаційної роботи

№ п/п	Назва етапів виконання кваліфікаційної роботи	Строки виконання		Примітки
		Планові	Фактичні	
1	2	3	4	5
	Вступ	02.06.25- 15.06.25		
	Розділ 1.	15.06.25- 25.07.25		
	Розділ 2.	25.07.25- 15.08.25		
	Розділ 3.	15.08.25- 15.10.25		
	Висновки	До 31.10.2025		

6. Дата видачі завдання 26.05.2025р.

Здобувач (ка)

(підпис)

Іванова С. П.

(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

(підпис)

Назаренко І. Є.

(прізвище та ініціали)

Зразок оформлення титульної сторінки

ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
«ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»

Навчально-науковий інститут психології та соціальних наук
Кафедра психології

Іванова Світлана Петрівна

(прізвище, ім'я, по батькові студента в називному відмінку)

Кваліфікаційна робота
на здобуття ступеня магістра

на тему: «Використання коучингових технологій для
подолання прокрастинації серед старшокласників»

Група _____

Спеціальність: 053 «Психологія»

Освітня програма: «Психологія»

Рівень вищої освіти: другий (магістерський)

*Кваліфікаційна робота містить результати власних досліджень.
Використання ідей, результатів, текстів інших авторів мають посилання на
відповідне джерело*

(підпис)

Іванова С. П.
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

канд. психол. н., проф. Іванов К. В.

(посада, науковий ступінь, вчене звання)
(прізвище та ініціали)

(підпис)

Київ 2025 р.

АНОТАЦІЯ

Курта Катерина Андріївна. «Професійне самовизначення старшокласників у контексті цифрової трансформації освіти». – Рукопис.

Кваліфікаційна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти Північноукраїнський інститут імені Героїв Крут ПрАТ «ВНЗ «МАУП». Чернігів, 2025.

Актуальність теми дослідження полягає в тому, що в даний час стрімка цифрова трансформація освіти радикально змінює умови соціалізації та професійного старту молоді, переводячи значну частину навчальної, комунікаційної й кар'єрно-орієнтаційної взаємодії у онлайн-середовища. Для старшокласників це означає не лише доступ до нових освітніх ресурсів і гнучких траєкторій навчання, а й потребу швидко переосмислювати професійні плани в умовах динамічних ринків праці, появи цифрових професій, автоматизації та штучного інтелекту. Традиційні моделі профорієнтації, зорієнтовані на стабільні професійні ролі, виявляються недостатніми: зростає запит на здатність учня самостійно конструювати індивідуальну освітньо-кар'єрну траєкторію, критично оцінювати інформацію, поєднувати академічні й цифрові навички, м'які компетентності та підприємливість. Паралельно посилюються соціально-психологічні виклики: інформаційне перевантаження, вплив алгоритмічних рекомендацій, «міфологізація» престижності IT-кар'єр, ризики цифрової нерівності між школами й регіонами.

Мета роботи полягає в науковому обґрунтуванні та дослідженні особливостей професійного самовизначення старшокласників в умовах цифрової трансформації освіти, визначенні ефективних психолого-педагогічних умов й засобів підтримки процесу вибору професії у цифровому освітньому просторі.

У роботі були використані такі методи дослідження як теоретичні: аналіз і узагальнення наукових джерел з проблем професійного самовизначення, цифрової освіти, компетентнісного підходу; систематизація і моделювання; емпіричні: спостереження, анкетування, психодіагностика, інтерв'ю, бесіда; статистичні: кількісна та якісна обробка результатів (коефіцієнт кореляції, порівняльний аналіз).

Ключові слова: професійне самовизначення, старшокласники, цифрова трансформація освіти, кар'єрна орієнтація, цифрова компетентність, освітнє середовище, самопізнання, мотивація професійного вибору, кар'єрна грамотність.

ANNOTATION

Kurta Kateryna Andriivna. «Career self-determination of high school students in the context of digital transformation of education» – It's Manuscript.

Qualifying work for obtaining the second (master's) level of higher education - North Ukrainian Institute named after Heroes Krut PJSC «Interregional Academy of Personnel Management». Chernihiv, 2025.

The urgency of the research topic lies in the fact that the rapid digital transformation of education is radically changing the conditions for the socialization and professional start of young people, transferring a significant part of educational, communication, and career-oriented interaction to online environments. For high school students, this means not only access to new educational resources and flexible learning paths, but also the need to quickly rethink their career plans in the context of dynamic labor markets, the emergence of digital professions, automation, and artificial intelligence. Traditional career guidance models, focused on stable professional roles, are proving insufficient: there is a growing demand for students' ability to independently construct their individual educational and career trajectories, critically evaluate information, and combine academic and digital skills, soft competencies, and entrepreneurship. At the same time, socio-psychological challenges are intensifying: information overload, the influence of algorithmic recommendations, the «mythologization» of the prestige of IT careers, and the risks of digital inequality between schools and regions.

The purpose of this paper is to scientifically substantiate and study the peculiarities of professional self-determination of high school students in the context of digital transformation of education, to identify effective psychological and pedagogical conditions and means of supporting the process of choosing a profession in the digital educational space.

The study used such research methods were used in the study: theoretical: analysis and generalization of scientific sources on the problems of professional self-determination, digital education, and the competency-based approach; systematization and modeling; empirical: observation, questioning, psychodiagnostics, interviews, conversation; statistical: quantitative and qualitative processing of results (correlation coefficient, comparative analysis).

Keywords: *professional self-determination, high school students, digital transformation of education, career guidance, digital competence, educational environment, self-awareness, motivation for professional choice, career literacy.*

Приклад оформлення бібліографічного опису списку літературних джерел

1. Про Національну молодіжну стратегію до 2030 року: Указ Президента України від 12.03.2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/94/2021?find=1&text=%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD#Text>
2. Абросімов Є., Дмитрієва М. Формування ІКТ-компетенцій старшокласників при взаємодії школи і вищого навчального закладу. *Комп'ютер у школі та сім'ї*, 2019. 16-20.
3. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку: навч. посібник. К.: Академвидав, 2012. 256 с.
4. Бех І. Д. Особистість у контексті орієнтирів розвивального виховання. *Інноватика у вихованні*, 2015. Вип. 1. С. 7-13
5. Бойко М. М. (). Проблеми професійного самовизначення випускника сучасної школи: результати діагностичного дослідження. *Наукові записки*. Серія: Педагогіка, 2014. С. 231–236.
6. Бокарева Ю. С., Шелюг В. Розробка підліткового видання «емоційний розвиток». *Social function of science, teaching and learning: XIII International Scientific and Practical Conference (December 14–17, 2020)*. France, 2020. С. 467–469.
7. Бондарчук О. І. Математичні методи в психології. К.: УМО, 2013. 16 с.
8. Ботузова Ю. В. Проблеми забезпечення наступності у формуванні професійного самовизначення абітурієнтів. *Science and Education a New Dimension. Humanities and Social Sciences*, 2019. VII(35), Issue 213. Р. 28–33.
9. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови. К.: Ірпінь, ВТФ «Перун». 2017.
10. Булах І. С. Психологія особистісного зростання підлітків: реалії та перспективи: монографія. Вінниця. ТОВ «Нілан-ЛТД», 2016. 340 с.
11. Варава І. П. Аналіз дефініції «готовність» у контексті професійної підготовки майбутніх техніків-програмістів. *Вісник Глухівського педагогічного університету імені Олександра Довженка*. 2018. Вип. 7. С. 104-109.
12. Боднар А. Я. Деякі проблеми професійного самовизначення студентів на сучасному етапі навчання у ЗВО. Психолого-педагогічні особливості професійної підготовки фахівців у ВНЗ: матеріали наук. конференції (8 лютого 2018 року). К., 2018. С. 8–11. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/handle/123456789/14787>
13. Денисюк О. Я., Титаренко Н. В., Дронь Т. О. Моніторингове дослідження щодо професійної орієнтації учнів у закладах загальної середньої освіти: інформаційно-аналітичні матеріали Міністерства освіти і науки України. Київ, 2022. URL: https://iea.gov.ua/wpcontent/uploads/2022/12/profori%D1%94ntacziya_2022.pdf
14. Дмитренко В. В. Мотивація студентів вищих навчальних закладів до професійного самовдосконалення як умова їх становлення та розвитку як сучасних конкурентоспроможних фахівців. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова*. К., 2012. Вип. 18 (28). С.

76 - 79. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/handle/123456789/13401> (дата звернення: 13.11.2020 р.)

15. Овчинникова Т. А. Психологічні особливості профорієнтаційної роботи із старшокласниками в сучасних умовах. Вісник психології і педагогіки. URL: https://www.psyh.kiev.ua/Психологічні_особливості_профорієнтаційної_роботи_із_старшокласниками_в_сучасних_умовах (дата звернення: 25.11.2020).

16. Fadel C. & Trilling B. 21st Century Skills : Learning for Life in Our Times. Education Review. 2015. URL : <https://doi.org/10.14507/er.v0.1296>

17. Knysh I., Dubinka M., Kochubei O., Poliakov I. & Tiahur V. Practices for readiness of future specialists for professional self-determination in the information society. *Amazonia Investiga*. 2022. Vol. 11(59), P. 108–118. DOI: <https://doi.org/10.34069/AI/2022.59.11.10>

18. Kravchenko O., Shelenkova N., Mishchenko M. Development of psychological readiness of the high school students to enter higher educational institutions. *Advances in Human Factors, Business Management and Leadership: International Conference on Applied Human Factors and Ergonomics*, 2020. Pp. 407–413. URL: https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-50791-6_52

19. Nadezda Firsova, Olha Bezkorovaina, Roman Oleksenko, Oleksandr Chernenko, Nataliia Tsukanova, Mykola Dubinka, Vitalii Ihnatiev and Mykhailov Anatolii. *Improving the quality of education based on the system of continuing education*. E3S Web of Conferences, IPFA.2024. Vol. 538. P. 1–6.

20. Polishchuk O. Vocational assistance as a factor of professional selfdetermination of a senior student. Social and Human Sciences. *Polish Ukrainian scientific journal*. 2021. 02 (30). URL: <https://issn2391-4164.blogspot.com/p/213.html>

21. Slozanska H., Horishna N., Romanovska L. Community Social Work in Ukraine: towards the Development of New Practice Models. *Socialinė teorija, empirija, politika ir praktika*. 2020. Vol. 20. Pp. 53–66. URL: <https://www.journals.vu.lt/STEPP/article/view/15079/16999>

22. The Future of Jobs Report: world economic forum. 2020 URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2020.pdf

23. Tsurkan L., Dubinka M., Savchenko N., Slipchyshyn L. & Kalenyk M. Gamification in developing readiness for self-fulfillment in students of Higher Educational Institutions. *Apuntes Universitarios*. 2023. Vol. 13 (3). P. 80–91. DOI : <https://doi.org/10.17162/au.v13i3.1525>

24. Yulya Zhurat, Vitalii Honcharuk, Maya Zubal, Nataliia Savchenko, Mykola Dudinka, Oksana Yazlovetska. Formation of the Subjectivity of the Future Teacher in the Educational Realities of Ukraine. *Revista Romaneasca Pentru Educatie Multidimensionala*. 2022. Vol. 14(2). P. 434–460. DOI: <https://doi.org/10.18662/rrem/14.2/589>